

KOMMENTTI KANSALLISEEN STANDARDIEHDOTUKSEEN SFS 5989 LÄHDE- JA TEKSTIVIITTEITÄ KOSKEVAT OHJEET

AMKIT-konsortio

Pedagogiikkaryhmä 30.3.2012

(Suvi Perttula, Jyväskylän ammattikorkeakoulu)

Standardiehdotus on muunnos standardista ISO 690:2010 Guidelines for bibliographic references and citations to information resources, sen suomalainen versio.

Peruskysymys: Soveltuuko standardi kansalliseksi standardiksi.

Vastaus: Ei sovellu ehdotetunlaisena. Standardin näkökulma on voimakkaasti kirjastoluettelollinen eikä asiakaslähtöinen.

Yleisluontoiset perustelut (yritän katsoa asiaa opiskelijan näkökulmasta)

Standardiehdotuksessa on kiitettävää ainakin nämä asiat:

- ◆ Siinä on tavoite yhdistää painettujen ja sähköisten lähteiden lähdemerkinnät selväksi ohjeistoksi.
- ◆ Siinä ei ”edellytetä yhtä tiettyä viittauskäytäntöä, eikä esimerkiksi tyyliä ja välimerkkien käyttöä ole pakko noudattaa”. Tämän säilyttäisin!
- ◆ Se sisältää monia hyödyllisiä selvennyksiä nykyisiin käytäntöihin.

Ainakin näissä asioissa standardiehdotusta olisi kehitettävä:

1) Standardi on vaikeaselkoinen eikä siinä paljoakaan ajatella korkeakouluopiskelijoita. Se on kertakaikkiaan liian monimutkainen ja yksityiskohtainen. Miksi lähes jokaisella tietolähdetyypillä on oltava omanlaisensa lähdemerkintä? Tarvitsevatko kaikki kohdassa 15.2.1 listatut tietolähdetyypit todellakin jokainen oman ohjeensa ja alalukunsa?

Standardin laatijoina on liikaa meitä kirjastolaisia, ja liian vähän opiskelijoita. Tämä näkyy myös termeissä, joita käytetään: signum, osakohde, emojulkaisu, aggregaatti, erillisteos, kausijulkaisu, avainnimeke, ISBN, ISSN, monografia, aineisto/resurssi, ”kustantajatieto poimitaan” jne. Kirjaston luettelointiosaamista ja mahdollisesti kirjakauppaosaamista vaativat tunnukset (ISBN, ISSN) jättäisin pois ehdottomasti. Lähdemerkintä voidaan tehdä niin täsmälliseksi, että lukija löytää tietolähteen ilman niitäkin.

Opinnäytetyön tekijälle on tärkeää lähdeviitteen napakka sisältö, johdonmukaisuus ja yksinkertaisuus (sen muodostamisen sujuvuus).

2) Standardiehdotuksessa ajatellaan toki lukijoita, mutta aika näennäisesti tai pinnallisesti.

Eikö lukijoitakin pikemmin hämmennä ja hankaloita kuin selvennä kaikenmaailman hakasulkeet? Onko niillä oikeasti merkitystä lukijalle? Kirjaston luetteloijalle on tärkeää tietää, onko tieto otettu julkaisun nimiösivulta tai muista sallituista paikoista vai onko se hankittu muualta? Lukijoille ja kirjoittajille sillä ei ole samanlaista merkitystä.

Lähdemerkintä voisi muistuttaa mahdollisimman paljon normitekstiä, tosin lyhennetyin "lausein". Eihän tavallinenkaan teksti vilise hakasulkeita sinne ja tänne. (Onneksi standardiehdotuksessa on lievennys tähän: välimerkityksen voi valita.)

Standardiehdotuksen esimerkit ovat graafisesti sekavanolaisia (isoja kirjaimia alussa ja keskellä lähdeviitettä, kurssiiveja jne.)

Liite B.6 Mitä tarkoittaa kohta a) Tekijän itse laatimat tietolähteet edeltävät muita tietolähteitä, joihin hän on viitannut? Tarkoittaako tämä sitä, että opinnäytetyön kirjoittajan tekemät lähteet tulevat lähdeluettelon alkuun? Jos näin on, periaate vaikuttaa järjettömältä. Miksi tällaisia erikoissääntöjä on tehtävä? Mikseivät kaikki lähdeviitteet olisi yksinkertaisessa aakkosjärjestyksessä?

3) Kansainvälisestä standardista (ISO 690:2010) huolimatta maailmalla on toinen toistaan erilaisempia lähdeviiteohjeita. Niiden runsauden havaitsee pelkästään katsomalla esimerkiksi RefWorks-viitteidenhallintajärjestelmän tarjoamia vaihtoehtoja: APA, Harvard, MLA jne.

Lisäksi jokaisella tieteellisellä jurnaalilla on vielä kullakin oma viittaustapansa. Jos opettaja tai tutkija haluaa julkaista artikkelinsa tietystä lehdessä, hänen on opeteltava sen viittaustapa.

Kannatan siis näkökulmaa, jossa lähdeviite-standardi laaditaan ajatellen ensisijaisesti korkeakoulun opiskelijaa. -> Meidän ei kannata mekanistisesti kopioida monimutkaista ISO-standardia tai sen ohjeistusta kansalliseksi standardiksi, vaan voimme tehdä paremman – paremman opiskelijalle. Suomella voisi olla kilpailuetua siinä, että lähdeviiteohje on meillä muuta maailmaa selkeämpi ja siinä ajateltaisiin ensisijaisesti lukijaa ja kirjoittajaa.

4) Muita kehittämissuhteita (eivät ole oleellisia)

Systemaattisesti koko standardiehdotuksessa sivunumerot ilmoitetaan yhdysviivalla, mutta ilman tyhjää ympärillä. Pitäisi olla ajatusviiva, tai sitten yhdysviivan ympärillä tyhjää, eikös (en ole äidinkielen opettaja)?

Tavallisen tekstin keskellä on lyhenteitä, jotka voisi avata: esim. -> esimerkiksi.

Sivulla 5, kohta 5.1, esimerkit: Miksi Ed. on isolla alkukirjaimella? Osian ELLIS (Ed.).

Ks. esim. esimerkki 4 sivulla 13. Miksi sana viitattu kirjoitetaan pienellä alkukirjaimella, vaikka se on kahden "lauseen" välissä (pisteet)?

Julkaisuaika vai julkistusaika? Onko väliä?

Ohjeistetaan käyttämään ilmaisua "Julkaisussa:" tai sen muunkielisiä ilmaisuja ("In"). Kuitenkin monessa esimerkissä on ilmaisu "Teoksessa:".

Onko kuva tallennetyyppi (s. 4)? Eivätkö tallenteita ole DVD, mikrokortti, paperikin? Eikö valokuva, elokuva jne. ole julkaisun tyyppiä?

Kohta 9.3.3 Kuukausi, päivä, kellonaika -> pitäisikö otsikossa olla ja-sana?

Lähes kaikki esimerkit ovat englanninkielisiä -> ajantasaisia suomenkielisiä mukaan! Esimerkit ovat myös aika vanhoja.

Ehdotus lähdeviitteen muodoksi (nimi-vuosi-viitejärjestelmä; mahdollisimman yksinkertainen ja looginen lähdemerkintä, mahdollisimman vähän sulkuja, hakasulkeita yms. Jokaisen eri tiedon väliin piste)

Laaditaan lähdemerkintä selkeillä kysymyksillä, joihin opiskelijat vastaavat. Tätä seuraavaa "kaavaa" voisi varmaan vieläkin yksinkertaistaa ja johdonmukaistaa:

Kuka. Minä vuonna. Mitä. Missä tallenteessa. Minkätyyppisessä tietolähteessä. Missä mediassa milloin, millä sivuilla/osassa. Kenen kanssa. Missä muutosversiossa. Missä kustannettu: Mikä kustantaja. Mitä muuta on hyvä kertoa tietolähteestä. Milloin tietolähde on luettu/katsottu/kuunneltu. Missä sähköisessä osoitessa.

=

Tekijä(t). Julkaisuvuosi. Tietolähteen nimi. Tallennetyyppi. Julkaisun tyyppi. Julkistusmedia ja sijainti siinä. Muut tekijät. Päivystiedot. Kustannustiedot. Muut sijaintitiedot. Täsmennykset ja huomautukset. Viitattu päivämäärä. Verko-osoite. Muu sähköinen saatavuustieto.

1 KUKA

Kuka on vastuussa tietolähteen sisällöstä (kirjoittaja, säveltäjä yms.)?
→ Henkilötekijätieto lähdemerkinnän ensimmäiseksi tiedoksi.

Muoto:

Sukunimi, Etunimi.

Sukunimi, Etunimen alkukirjain.

Sukunimi1, Etunimi1, Etunimi2 Sukunimi2 & Etunimi3 Sukunimi3.

Hienoa standardiehdotuksessa: Oleellista on vastuullisuus sisällöstä.

Henkilötekijä

Henkilötekijällä on yleensä vastuu ja tekijänoikeus sisällöstä ja hänen nimensä on yleensä helppo havaita.

Hyvä yleisohje standardiehdotuksessa on se, että ensimmäinen henkilötekijä on aakkostuksen takia muodossa "Sukunimi, Etunimi" ja kaikki muu osa lähdemerkintää voidaan kirjoittaa suoralla sanajärjestyksellä (vaan ei ole pakko).

Standardin esimerkeissä tekijöiden etunimet ovat välillä kokonaisina, välillä on vain sen ensimmäinen kirjain. Sekin on ok, sillä kukin korkeakoulu voi valita omanlaisensa tavan.

Hyvää on myös se, että jos tekijöitä on enemmän kuin kolme, ilmoitetaan ensimmäisen tekijän nimen jälkeen "ja muut".

Mielestäni myös suullinen tietolähde, esimerkiksi asiantuntija, on tekijä.

Henkilötekijä-tiedon ongelmana on se, että monet julkaisut ovat toimitettuina (editoituja) tai koottuja. Toimittajien/editoijien nimet ovat usein korostetusti julkaisun kannessa ja muualla. He eivät yleensä ole kuitenkaan selkeästi tekijänoikeudellisessa vastuussa julkaisun sisällöstä, vaan he mieluummin yhtenäistävät kirjoitustyyliä yms. Siinä mielessä he eivät ole tekijöitä vaan muita (toissijaisia) tekijöitä → ks. Muut tekijät.

Sama pätee esimerkiksi myös kääntäjiin.

Tätä ongelmatiikkaa käsitellään standardiehdotuksen ohjeessa 5.4.5 Muut tekijät: ”Toimittajan, kääntäjän tai muun tietolähteen tuottamiseen osallistuneen henkilön nimi ja rooli voidaan merkitä **tietolähteen nimen jälkeen**, jos lähde on siten helpompi tunnistaa tai **jos tällä tiedolla on merkitystä** lähdeviitteen kannalta.” Tämähän on ristiriidassa standardiehdotuksen kohdan 5.1 kanssa. Kannatan ohjetta 5.4.5.

Jos toimittajalla tarkoitetaan mediassa työskentelevää journalistia, hänellä on tekijänoikeus teksteihinsä yms., joten hän on henkilötekijä.

Standardiehdotus, kohta 5.2.2. Miksiköhän en ymmärrä tätä: Jos tekijän nimi on eri lähteissä eri tavalla, lähdeviitteissä on käytettävä näitä erilaisia kirjoitusasuja. Kuitenkin heti seuraavassa virkkeessä todetaan, että lähdeluettelossa on käytettävä vain yhtä muotoa. Miten tämä taikatempu oikein tehdään?

Organisaatiotekijä

Organisaatio-tekijästä luopuisin kokonaan. Opiskelijan on usein mahdotonta saada selville, missä roolissa organisaatio kulloinkin on: onko se tekijä, julkaisija, kustantaja, tuottaja, jakelija, yksi projektin rahoittajista vai mikä? Eikä tätä voi heiltä vaatiakaan.

Organisaatio tekijänä -hankaluuteen liittyen: Opiskelijan on vaikea arvioida tällaisia jos ja jos -tapauksia:

5.3.3.: - - Alayhteisöstä käytetään pelkästään sen omaa nimeä, jos sillä on tarkoin määrätty omat tehtävänsä ja jos nimi riittää alayhteisön tunnistamiseen yksiselitteisesti

Tai 5.3.4: Jos ylempi taho on valtio, liittovaltio tai maakunnan tai kunnan viranomainen, siitä käytetään yleistä nimitystä eikä virallista nimeä.”

Täyttä sekavuutta ja sekopäisyyttä aikaansaa myös tämä ”täsmennys”: 5.4.3: ”**Joissakin tapauksissa** merkitään ensimmäiseksi tietolähteen nimi tekijän nimen sijaan. Tällaisia ovat **tietosanakirjat** ja **muut samantyyppiset aineistot** sekä tietolähteet, jotka ovat syntyneet **useiden tekijöiden yhteistyön** tuloksena.” Tässä on opiskelijalla ihmettelemistä! Mistä hän voi tietää, että nyt on näpeissä tietosanakirjan tyyppinen julkaisu? Miksi hänen ylipäätään pitäisi olla hereillä erilaisten lähteiden luokitteluista ja niiden erilaisista lähdemerkinnöistä? Ja vertaa kohtaan 5.4.1 Kaksi tai kolme tekijää ja 5.4.2 Enemmän kuin kolme tekijää -> nekin ovat syntyneet useiden tekijöiden yhteistyön tuloksena.

Ja vielä samanlaista monimutkaisuutta: Kohta 15.6. Elokuvat, videot ja lähetykset. Useiden henkilöiden yhteistyön tulosta, eikä kenelläkään ole johtavaa roolia tekijänä -> lähdemerkintä aloitetaan teoksen nimellä.

Summa summarum. Kannatan tällaista: Jos julkaisulla ei ole henkilötekijää, lähdemerkintä aloitetaan julkaisun nimellä. Tämä on ollut hyvä ohje näihin päiviin mennessä, siitä ei kannattaisi luopua (standardiehdotuksessa tästä ollaan osittain luovuttu). Miksi standardiehdotuksessa (kohta 5.6) eliminoidaan mahdollisuus, että nimi-vuosiviitejärjestelmässä toteutettaisiin tällaista käytäntöä? Pidän ”Anon.”- ilmaisua paljon hankalampana ja epäkäytännöllisempänä. Voipi tulla aika monta Anon-alkuista lähdeluettelon alkuun?

2 MINÄ VUONNA

Minä vuonna tietolähde on julkaistu tai julkistettu?

2012.

Julkaisuvuosi mieluummin ilman sulkuja – miksi sulut tarvittaisiin?

3 MITÄ

Mikä on tietolähteen nimi/otsikko? Alanimi on vapaavalintainen tieto.

Julkaisun nimi.

Julkaisun nimi: alanimi.

Suulliset tiedonlähteet:

Asiantuntijan asema organisaatiossa, Organisaatio.

Hyvää: kohta 6.1.4: ”Epäkäytännöllisen pitkää nimeä voidaan lyhentää - - ” Tosin esimerkissä lyhennettykin versio on pitkä. Kannatan käytäntöä, että virallisia lyhenteitä (ks. www.kotus.fi) käytetään julkaisun nimenä esimerkiksi säädöksissä ja standardeissa. Tällöin ei yleensä tarvita julkaisuvuotta, koska se on jo lyhenteessä mukana. Myös tekstiviitteestä tulee tällöin selvä ja napakka.

Hyvää: Alanimekkeet merkitään, jos ne antavat olennaista tietoa lähteen sisällöstä. Muulloin ne voidaan jättää pois.

Voisi olla parempi ilmoittaa kohdassa 6.1.6 mainitut epäselvät tai virheelliset nimet täsmennyksissä ja huomautuksissa.

Kohta 6.1.7 Nimettömät tietolähteet eivät taida olla ongelma ammattikorkeakoulun opiskelijoiden opinnäytetöiden lähdeluetteloissa. Sen vuoksi sepitetty nimi kuulostaakin kummalliselta. Eikö esimerkiksi esimerkissä 3 esitetty lähdeviite voisi olla tällainen: **Keuruun hoitoalue. Julkaisuvuosi. Yleiskartat 1:10 000. Vantaa: Metsähallitus.**

Kohta 6.2. Nimen käänös. Hyvä kun standardiehdotuksessa muoto on: ”Alkuteoksen nimi **voidaan** merkitä viitteessä käänöksen nimen perään.” Se antaa mahdollisuuden merkitä se myös täsmennykseksi/huomautukseksi, jos ja kun se järkevämmän tai luontevamman sopii sinne. Tällainen tilanne voi olla nimi-vuosiviitejärjestelmässä silloin, kun lähdeviite alkaa julkaisun nimellä (pitkä tekstiviite, jonka tosin voi lyhentää).

Hyvää standardiehdotuksessa, kohta 15.6. TV- tai radio-ohjelmien erilliset osat merkitään omina viiteinään. Tämä on selkeä ohje.

Aika harvoin amk-opiskelijoiden tarvitsee viitata kokonaiseen lehteen (kausijulkaisuun). Se yleensä antaa vaikutelman epätarkasta tutkijasta?

Suullisista tiedonlähteistä, esimerkiksi asiantuntijoista, voisi kertoa mitä-tietoina henkilön aseman organisaatiossa ja hänen organisaationsa.

4 MISSÄ, MILLAISENA, MILLOIN JA KENEN KANSSA TIETOLÄHDE ON JULKISTETTU

4.1 TALLENNETYYPPI (voisi olla vapaavalintainen tieto).

Minkätyyppisessä tallenteessa tietolähde on julkaistu? Esimerkiksi:

DVD.

Standardiehdotuksessa (s.4): tallennetyyppi, jos tarpeen. Liitteissä olevissa taulukoissa tämä näyttää olevan kuitenkin pakollinen tieto.

Mielestäni tämän kohdan ohjeissa ja esimerkeissä näkyy kirjastoluettelollista otetta. Tässä olisi oltava selkeä vapaaehtoisuus. Esimerkiksi verkkoaineisto ja online-tietokanta, ovat kirjastoslangia, jota opiskelijan ei tarvitse osata. Hänelle tuttuja ovat kuitenkin sellaiset tallenteet kuten DVD, CD ja Blu-ray, Sellaiset hän luultavasti hoksaa itsekin lisätä lähdemerkintään ihan vapaaehtoisesti. -> Voisi suositella että vain tavanomaisimpia sähköisiä tallenteita kuten DVD, CD, Blu-ray, ilmoitetaan.

4.2 JULKAISUN TYYPPI

Millaisena julkaisuna tietolähde on julkaistu?

Esitelmä Kallio kukkii -tapahtumassa 22.5.2002.

Viestinnän lehtorin sähköpostiviesti 29.3.2012.

Esimerkikkejä julkaisun tyypeistä: väitöskirja, opinnäytetyö, pienoispertituuri, tietokoneohjelma, elokuva, valokuva, sähköpostiviesti, esitelmä, pöytäkirja, haastattelu, tutkimusaineisto, patentti tms.

4.3 JULKISTUSMEDIA JA SIJAINTI SIINÄ

Missä mediassa ja milloin tietolähde on ilmestynyt, lähetetty, valmistettu, jaettu, toteutettu tms.? Missä julkaisusarjassa /karttasarjassa/patenttisarjassa tietolähde on julkaistu? Millä sivuilla tai missä osassa tai luvuissa (kartoista: mittakaavassa)?

Julkaisussa: Moniosaisen tai kootun julkaisun tai artikkelikokoelman nimi, sivut.

Lehden nimi nro, sivut.

Lehden nimi, vuodenaika, nro, sivut.

Lehden nimi päivämäärä, sivut.

TV-kanava päivämäärä.

Radiokanava päivämäärä.

Julkaisusarjan nimi osan numero.

Karttasarjan tunnus ja mittakaava.

Patenttisarjan nimi/tunnus.

Säädöksen kokonimi. Haluttaessa myös luku ja pykälä.

”Julkaisussa:”-täsmenne on hyvä artikkelikokoelmatyylisissä kirjoissa.

Hyvää standardiehdotuksessa: Haluttaessa lehden volyymitiedon **voi** ilmoittaa esimerkiksi korostamalla (bold) sen numeron lähdeviitteessä.

Suosin merkintää ilman lyhenteitä "s.", "p." tai "pp.". Mutta jos joku haluaisi niitä käyttää, ovat ne ok, kunhan koko lähdeluettelossa käytäntö on johdonmukainen.

En vaatisi radio- ja tv-ohjelmista kellonaikaa, paitsi jos sama ohjelma tulee monta kertaa päivän aikana (uutiset yms.)

Standardiehdotus antaa mahdollisuuden kahdenlaiseen aikamääreeseen: 2012-03-29T18:00+02:00 tai 20. maaliskuuta 2012. Onko suomenkielen mukaista ilmoittaa päivämäärä muodossa 2012-03-29T18:00+02:00? Suosisin tavallista muotoa 29.3.2012 –miksei tällaista muotoa voisi käyttää? Tarvittaessa myös kellonaika mukaan: 29.3.2012 18:00.

Hyvää standardiehdotuksessa: Aikamääre voi olla myös muu: "tietolähteen mallin mukaisesti, esimerkiksi vuodenajan nimi tai yliopiston lukukausi".

Hyvää standardiehdotuksessa: Jos julkistusaikaa ei tiedetä, voidaan käyttää copyright-vuotta tai päivitysvuotta, tai sitten käytetään ilmaisua "ei julkistusaikaa" tai "no date".

Standardiehdotus, kohta 10.2.: Koska e-kirjoissa sivunumerointi voi vaihdella tai puuttua ja sen vuoksi "viitteeseen voidaan sisällyttää tarkka suora sitaatti". -> Tulee aika sekava lähdeluettelo, jos useissa lähdeviitteissä on suoria sitaatteja mukana! Kehitys kulkee kohti e-kirjoja. Useissa e-kirjoissa on sivunumerot, tai jos ei ole, eteneminen osoitetaan prosentteina tms. Tämä prosentti tai muu vastaava tieto voidaan laittaa viitteeseen.

Hyvää: sarjan nimi **voidaan** lisätä viitteeseen, ei ole pakko.

4.4 MUUT TEKIJÄT (vapaavalintainen tieto)

Kenen kanssa tietolähde on tehty? Mitä muita tekijöitä (editoijat/toimittajat, suomentajat, valokuvaajat, ohjaajat tms.) tietolähteellä on?

Toim. Etunimi1 Sukunimi1 ja Etunimi2 Sukunimi2.
Suom. Etunimi Sukunimi.
Valokuvat Etunimi Sukunimi.
Ohjaus Etunimi Sukunimi.

4.5 PÄIVITYSTIEDOT / MUUTOKSET

Onko tietolähde julkaistu aiemmin? Jos kyllä, monesko versio, painos, laitos tms. tämä julkistus on (1. painosta ei ilmoiteta) ? Tai milloin tietolähde, esimerkiksi www-sivu, on päivitetty? Virallisia lyhenteitä voi käyttää.

Versio 2.2.
3. p.
5., uud. laitos.

Päiv. 29.3.2012.

4.6 KUSTANNUSTIEDOT

Missä tietolähde on kustannettu/julkaistu? Mikä organisaatio kustantaa (rahoittaa) sen julkaisun?

Kustannuspaikka: Kustantaja.

Standardiehdotus, kohta 9.2.1: Kustantaja-tieto poimitaan seuraavasti: a) kustantaja tai tuotantoyhtiö, b) jakaja tai julkaisija, c) kirjapaino tai valmistaja, d) sponsoroiva yhteisö.

Tässä riittäisi kohta a. Muut voisi ilmoittaa lisätietoina halutessaan.

Monta vuotta on opetettu opiskelijoille, että ilmoittakaa kustantaja, älkää kirjapainoa! Standardiehdotuksessa asialla ei näytä olevan merkitystä, siis sillä, mikä organisaatio oikeasti on (juridisesti) vastuussa tietolähteen julkistamisesta. Tässäkin kohdassa voi selvästi nähdä kirjastoluettelollisen otteen lähdeviitteen laadintaan.

(Muissa kuin nimi-vuosi-viittausjärjestelmässä tähän tulee vielä julkaisuvuosi, yleensä pilkulla erotettuna.)

4.7 MUUT SIJAINITIEDOT (vapaavalintainen)

Esimerkiksi: Missä harvinainen taideteos on näytillä? Missä tietolähdettä voi käyttää?

5 TÄSMENNYKSET, HUOMAUTUKSET

Mitä muuta on hyvä kertoa, jotta lukija löytää halutessaan saman tietolähteen tai voi arvioida sen luotettavuutta. Esimerkiksi: viestin vastaanottajat, tietolähteen valmistumisvaihe (esim. painossa), lisätietoja www-sivusta tai sen sisällöstä, tieto järjestelmävaatimuksista jne.

Opinnäytetyö. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Sosiaali-, terveys- ja liikuntaala, fysioterapian koulutusohjelma.

Opetusministeriön tekijänoikeussivusto.

Vastaanottaja matkailun yliopettaja NN.

Hyvää standardiehdotuksessa on vaihtoehtoisuus: tällaiset muut tiedot voidaan lisätä sopivampaan kohtaan tarvittaessa.

6 VIITTAUSPÄIVÄMÄÄRÄ JA VERKKO-OSOITE (sähköiset lähteet)

Milloin ja missä olen lukenut/katsonut/kuunnellut tietolähdettä?

Viitattu 28.3.2012. [Http://www.oph.fi/julkaisut/2011/demokratiakasvatusselvitys](http://www.oph.fi/julkaisut/2011/demokratiakasvatusselvitys).

En merkitsisi verkko-osoitteen eteen ilmaisua ”Saatavissa:”. Se kuulostaa byrokraattiselta ja vanhanaikaiselta verrattuna siihen, että yksinkertaisesti vain kertoo verkko-osoitteen. Verkko-osoitteet eivät ole enää mitään ihmeellistä. Lisäksi ilmaisu

on valheellinen, jos opiskelija ilmoittaa esiimerkiksi suoran linkin, jonka on ottanut maksullisesta tietokannasta. Eihän lähde ole lukijalle saatavissa siitä linkistä.

Hyvää standardiehdotuksessa, kohta 15.2.6. Pysyvä linkki tai tavallinen URL-osoite, tai pitkän tai monimutkaisen URL-osoitteen sijasta voidaan ilmoittaa polku.

Standardiehdotuksessa polku esitetään kuitenkin vaikealla tavalla. Sen voi esittää myös yksinkertaisesti pilkuttamalla tai vastaavilla välimerkeillä. Esimerkiksi näin (oikeastaan tietokanta-sanankin voisi jättää pois seuraavasta):

www.jamk.fi/kirjasto, Nelli-portaali, Abi Inform -tietokanta.

www.vn.fi, Tietoa valtioneuvostosta, Suomen hallitukset, hallitusohjelmat v. 1917–, Kiviniemi.

7 MUU SAATAVUUS (vapaaehtoinen)

Missä muualla tietolähde on saatavissa?

Saatavissa myös osoitteessa <http://www.xxx.fi>.

Kokeiluja lähdeviitteistä jotka on tehty edellisessä kommentissa tehdyllä tavalla (tekijätiedossa standardiehdotuksen mukaisesti: vain ensimmäinen tekijä muodossa Sukunimi, Etunimen alkukirjain).

A 26.2.2009/92. Valtioneuvoston asetus työmarkkina-alueista. Asetus valtion säädöstietopankki Finlexissä. Viitattu 12.5.2009. [Http://www.finlex.fi](http://www.finlex.fi), ajantasainen lainsäädäntö.

Arto Nyberg. 2011. YLE TV 1 22.5.2011. Ajankohtainen haastatteluohjelma.

Balachandran, K. et al. 2009. Performance assessment of next-generation wireless mobile systems. Bell Labs Technical Journal 4, 35–58. Viitattu 16.4.2009. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli-portaali, EBSCO-tietokanta.

Burchard, J. E. 1965. How humanists use a library. In: Intrex: report on a planning conference and information transfer experiments. Ed. by C. F. J. Overhage and J. R. Cambridge, Mass.: MIT Press 3.9.1965, 41–87.

Eduskuntavaalijärjestelmän uudistaminen. 2008. Komiteanmietintö 2. Helsinki: Oikeusministeriö.

Esteettömyydellä osallisuuteen Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. 2009. Toim. M. Hirvonen. Jyväskylän ammattikorkeakoulun puheenvuoroja 2. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu. Viitattu 15.4.2009. [Http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1236326673-1](http://urn.fi/URN:NBN:fi:jamk-1236326673-1).

Haasio, A. 2009. Johdon assistentin tiedonhankinnan opas. Helsinki: WSOYpro.

Helminen, A. 2007. Ortopedi. Mehiläisen urheiluklinikka. Haastattelu 1.10.2007.

Hirsjärvi, S., P. Remes ja P. Sajavaara. 2009. Tutki ja kirjoita. 15. uud. p. Helsinki: Tammi.

- Horsmanheimo, P. 2009. Tilintarkastajajärjestelmän kokonaisuudistus. Keskuskauppakamarin lausunto 17.2.2009 Työ- ja elinkeinoministeriölle. Viitattu 15.4.2009.
[Http://www.keskuskauppakamari.fi/kkk/lausunnot/Lausunnot_2009/fi_FI/ttjarjestelmanuudistus/](http://www.keskuskauppakamari.fi/kkk/lausunnot/Lausunnot_2009/fi_FI/ttjarjestelmanuudistus/)
.
- Huomenta Suomen makuja. 2009. MTV3 3.3.2009.
- Jyväskylän ammattikorkeakoulu: vuosikertomus 2008. 2009. Viitattu 12.5.2009.
[Http://www.jamk.fi/download/jamk_vuosikertomus08.html](http://www.jamk.fi/download/jamk_vuosikertomus08.html).
- Jäniksen vuosi. 1977. Elokuva. Ohjaus R. Jarva. Suomi: Filmnoir.
- Kananen, J. 2008. Kvantti. Jyväskylän ammattikorkeakoulun julkaisuja 89. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.
- Karjalainen, H. 2009. Jämsäläinen kylmägeeli viilentää ympäri Eurooppaa. Keskisuomalainen 3.3.2009. Viitattu 15.4.2009. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli-portaali, Keskisuomalaisen arkisto.
- Karlsson, M. 2009. Moniallergikko voi pitää lemmikkiä. Tesso 2, 24–30.
- Kekseliäs kasvattaja. n.d. Lastensuojelun keskusliiton ohjeet kasvattajille. Viitattu 15.4.2009.
[Http://www.alalyolasta.fi/](http://www.alalyolasta.fi/), kasvatusvinkkejä.
- Kielitoimiston sanakirja. 2008. Cd-rom. Versio 2.0. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 149. Helsinki: Kotimaisten kielten tutkimuskeskus ja Kielikone.
- Kojola, O.-M. 2009. Pörssikerho: Sijoittaminen ja sijoitussuunnitelma. Sijoitusasiantuntijan luento 13.1.2009 Jyväskylän ammattikorkeakoulussa. Järjestäjinä JAMKO ry:n Pörssikerho ja Keski-Suomen Osuuspankki.
- Käyttäjän käsikirja A72, A82, A92. 2008. Valtran A-sarjan traktoreiden käsikirja, osa 1. Suolahti: Valtra. Viitattu 16.6.2009. [Http://www.valtra.fi/extras/332.asp](http://www.valtra.fi/extras/332.asp).
- Lerkanen, J. 2008. Sähköisen portfolion käsitteet opinto-ohjaajakoulutuksessa ja sen käyttö opintojen hyväksilukemisen välineenä. Julkaisussa: Taidatko tunnistamisen? Toim. A. Niskanen ja R. Virtanen. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu, 52–56.
- Lonka, I. ja muut. 1996. Taitava kirjoittaja: opiskelijan opas. Helsinki: Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulutuskeskus.
- Mac OS X Lion Intel. 2011. Apple Computerin tietokoneohjelma. Viitattu 17.3.2011.
<http://www.apple.com/fi/macosex/>.
- Mooney, V. 2007. Effective rehabilitation of lumbar and pelvic girdle pain. In Movement, stability & lumbopelvic pain: integration of research and therapy. Ed. by A. Vleeming, V. Mooney and R. Stoeckart. 2nd ed. Edinburgh: Churchill Livingstone, 573–587.
- Ojaranta, Anu. 2011. Opettajien ja kirjastonhoitajien käsityksen informaatiolukutaidosta ja tiedonhaun opetuksesta kouluissa. Informaatiotutkimus 3–4. Viitattu 29.3.2012.
[Http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/4702](http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/view/4702).

Poika ja ilves. 1998. Elokuva. YLE TV2 15.4.2009. Ohjaus R. O. Niemi.

Rautiainen, H. & Äimälä, M. 2008. Työaikalaki. Viitattu 12.5.2009. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli-portaali, Yritysonline.

Reiman, T., Pietikäinen, E. & Oedewald, P. 2008. Turvallisuuskulttuuri. VTT Publications 700. Espoo: VTT. Viitattu 2.6.2009. [Http://www.vtt.fi/inf/pdf/publications/2008/P700.pdf](http://www.vtt.fi/inf/pdf/publications/2008/P700.pdf).

Reitityksen optimointi Mobile IPV4:ssä. 2009. Patentti. FI2007508. IPC-pääloukat H04L12/56 ja H04L29/06(+2). Keksijät J. Korhonen ja A. Mäkelä. Hakija TeliaSonera Ab, Ruotsi. Viitattu 9.11.2010. <http://fi.espacenet.com>.

Ruuska, R. 2009. Henkilöstökokous 12.4.2009. Pöytäkirja 15.4.2009. Jyväskylän ammattikorkeakoulu, Luonnonvarainstituutti.

Salinger, J. D. 2010. Sieppari ruispellossa. Suom. P. Saarikoski. 20. p. Alkuteos: The catcher in the rye, julk. 1961. Helsinki: Tammi.

Schildt, H. 2005. Java: a beginner's guide. 3. ed. Blacklick, OH: McGraw-Hill. Viitattu 9.5.2009. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli-portaali, Ebrary-tietokanta.

SFS 2487. 2007. Asiakirjan tekstin asettelu ja tunnistetiedot. 8. p. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS. Viitattu 12.5.2009. [Http://www.jamk.fi/kirjasto](http://www.jamk.fi/kirjasto), Nelli-portaali, SFS Online

SFS 5831. 1998. Viittaaminen sähköisiin dokumentteihin ja niiden osiin. Helsinki: Suomen Standardisoimisliitto SFS.

Sipari, S. 2008. Kuntouttava arki lapsen tueksi – kasvatuksen ja kuntoutuksen yhteistoiminnan rakentuminen asiantuntijoiden keskusteluissa. Väitöskirja. Jyväskylä University Studies in Education, Psychology and Social Research 342. Jyväskylä: Jyväskylän yliopisto. Viitattu 2.6.2009. [Http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3325-8](http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-39-3325-8).

Stieg, M. F. 1981. The information needs of historians. College and Research Libraries 6, 549–560.

Teknologioiden ja innovaatioiden megatrendit. 2009. VTT-tiimin 15.1.2009 laatima lista. Viitattu 16.4.2009. [Http://www.tekes.fi/TilastotJaVaikutukset/447469_Megatrendit_vait.pdf](http://www.tekes.fi/TilastotJaVaikutukset/447469_Megatrendit_vait.pdf).

Yöpymiset majoitusliikkeissä tammi-maaliskuussa 2008 ja 2009. 2009. Tilastokeskuksen tilasto Matkailun edistämiskeskuksen sivustolla. Viitattu 12.5.2009. [Http://www.mek.fi](http://www.mek.fi), tutkimukset ja tilastot, majoitustilastot, hotelliyöpymiset, kuukausitilasto.

Muita kommentteja

- Hyvä, että vanhat standardit on koottu samaan standardiin.
- aiempaa selkeämpi, hyvät esimerkit ja taulukot
- Standardin perusteellinen uudistaminen vaatii pikkutarkkaa kokonaisuuden hahmottamista ennen kuin huomaa korjattavia ja kehitettäviä asioita. Viite, tekstiviite, lähdeviite, viitetietokanta, viittaaminen ... käytänteet muuttuvat ja vaativat selkeyttä teksteissä, jotta tietää, misä milloinkin puhutaan.
- Tekstiviitteiden merkitsemisessä pyritään lyhyteen. Monet nykyaikaiset lähdeyytetyypit ovat ongelmallisia tekstiviitteiden laatimisen näkökulmasta. Voisiko tekijän nimen puuttumisen korvata esimerkiksi raportin kirjoittajan luomalla asiasanalla sekä tekstiviitteen että lähteen ensimmäisenä sanana? Silloin pääsisi tekstissä olevasta lainatusta kohdasta tekstiviitteessä olevan asiasanan avulla suoraan samalla sanalla alkavaan lähdemerkintään.
- Lähdemerkinnät ovat nyt sekavan näköisiä ja hankalia hahmottaa monien typografisten tehokeinojen käyttämisen takia. Tässäkin voisi ottaa huomioon suomenkielen opit ja graafisen viestinnän suositukset. Standardit toimivat esimerkkeinä.
- Suomenkielinen Word-tekstinkäsittelyohjelma ilmoittaa käyttävänsä ISO 690 -standardia. Se ei kuitenkaan ole yhtenevä nykystandardien ja suomenkielen ohjeistuksen kanssa. Standardien laatijoiden olisi hyvä olla yhteydessä Wordin kehittäjien kanssa, jottei turhia ristiriitoja syntyisi.”

elokuvien osuudesta

- 1) Audiovisuaalisen aineiston kohdalla voisi tarkentaa esimerkeillä, miten merkitään lähdeviite, kun kyseessä on esim. dvd-julkaisussa mukana ollut kommenttiraita. Tämähän menee ilmeisesti samaan kategoriaan kuin kohdassa C.13.3 Esimerkkejä elokuvan, videon tai lähetyksen osan lähdeviitteestä, olettaisin. Mutta esimerkin tällaisesta voisi lisätä.
- 2) Esimerkeissä on mm. näin:
ESIMERKKI 6 Mies vailla menneisyyttä [elokuva]. Ohjaus Aki KAURISMÄKI. Suomi: Sputnik, 2002. Teatterilevitys United International Pictures Oy / UIP Finland. DVD-levitys Sandrew Metronome Distribution Finland Oy. Kansainvälinen levitys Bavaria Film International.
 - tarvitaanko todella noin tarkat tiedot levityksestä? Eikö riittäisi sen julkaisun tiedot, jota on käytetty, esim. jos on käytetty Suomessa julkaistua dvd:tä niin suomalaisen dvd-levittäjän tiedot?